

Cevdet YILMAZ – Mutlu KAYA (2021)

“1930’lu Yıllarda Ayancık’ta Turizm”, *Sinop Kültür ve Turizm Sempozyumu*,
(21-24 Ekim 2021), Bildiriler Kitabı, Sinop, Sh. 599-605.

1930'LU YILLARDA AYANCIK'TA TURİZM

Cevdet YILMAZ*
Mutlu KAYA*

Öz

Ayancık, Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde, Sinop iline bağlı bir ilçedir. Cumhuriyetin ilanı ile beraber başlayan kalkınma hamlesi sonucu hem yerli hem de yabancı sermaye yolu ile sanayi tesislerinin kurulması teşvik edilmiştir. Ülkemizde kurulan ilk ve en önemli yabancı sermayeli şirketlerden biri 12 Haziran 1926'da yapılan anlaşma çerçevesinde 1929 yılında Ayancık ilçe merkezinde kurulan kısaca ZİNGAL olarak anılan Zindan ve Çangal Ormanları Türk Anonim Şirketi'dir. Merkezi İstanbul olarak kurulan şirketin kurucuları Çangal ve Zindan ormanlarını işletme ayrıcalığına sahip bulunan Türkiye Kibrit İhissarı T.A.Ş. ile Türkiye İş Bankası ve merkezi Brüksel'de bulunan Ozin-Allu Metier de Flandre şirkettir. Zingal Şirketi, Zindan ve Çangal ormanlarını 50 yıl boyunca işletme hakkını aldıktan sonra bu ormanlardan üreteceği tomrukları işlemek üzere Ayancık ilçe merkezine bir kereste fabrikası kurmuştur. Döneminin şartlarına göre çok büyük kapasitede ve modern olan fabrikaya hammadde sağlamak üzere demiryolu, havai hat, karayolu gibi birçok farklı ulaşım sistemi kurulmuştur. Demiryolu hattı sayesinde üretim bölgesi olan orman sahası ile ilçe merkezi arasında hızlı ve kolay bir ulaşım ağı oluşmuştur. Demiryolu sistemi ile ilçe merkezinde yaşayanların kırsal alanlara, kırsal alandakilerin de ilçe merkezine ulaşmaları oldukça kolaylaşmıştır. Cumhuriyetin ilk fabrikalarının bir diğer özelliği de aynı zamanda birer okul vazifesi görmeleridir. Yani bu fabrikalar bir taraftan endüstriyel üretim yaparken aynı zamanda Türk mühendis ve ustaların yetişmesini sağlayacak, böylece hem yerli sanayi için kalifiye işgücü hem de beşeri sermaye oluşacaktır. Bu sebeple fabrikanın kuruluş yıllarında farklı uzmanlıklara sahip ve farklı ülkelerden gelen birçok Avrupalı uzman ve işçi fabrikada çalışmıştır. Şirketin Ayancık'ta gerçekleştirdiği faaliyetler sadece sanayi alanıyla sınırlı kalmamıştır. Fabrikanın kurucuları, yabancı işçi ve uzmanlar, aileleri ve onların misafirleri belki de ülkemizde ilk denilebilecek birçok farklı turizm aktivitesinin örneklerini sunmuşlardır. Ayancık ilçe merkezinde denize girip yelken ve kano ile spor yapmışlar, ormanda atlı gezintiler, piknikler, kır eğlenceleri ve kamplar düzenlemişlerdir. Bu çalışmada Zingal Şirketi çalışanlarının 1930'lu yıllar Türkiye'sinde Ayancık'ta gerçekleştirdiği faaliyetler bugünün turizm perspektifinden ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Zingal, Ayancık, Türkiye.

Tourism in Ayancık in the 1930s

Abstract

Ayancık is a district of Sinop province in the Western Black Sea Region of the Black Sea Region. As a result of the development move that started with the proclamation of the Republic, the establishment of industrial facilities through both domestic and foreign capital way was encouraged. One of the first and most important foreign capital companies established in our country is the Zindan and Cangal Forests Company, shortly known as ZINGAL, which was established in 1929 in the Ayancık district center within the framework of the agreement made on 12 June 1926. The founders of the company, whose head office was established in Istanbul having the privilege of operating Cangal and Zindan forests, Turkish Match Monopoly and İşbank and Ozin-Allu Metier de Flandre, headquartered in Brussels. After obtaining the right to operate the Zindan and Cangal forests for 50 years, Zingal

* Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi ABD, cyilmaz@omu.edu.tr - <https://orcid.org/0000-0003-0430-619X>.

* Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, mutlu.kaya@omu.edu.tr - <https://orcid.org/0000-0001-9165-0110>.

Company established a sawmill in the Ayancık district center to process the logs it would produce from these forests. Many different transportation systems such as railway, overhead line and highway were established to supply raw materials to the factory, which was very large and modern according to the conditions of the period. Thanks to the railway line, a fast and easy transportation network was formed between the forest field, which was the production area, and the district center. With the railway system, it became very easy for the people living in the district center to reach the rural areas, and the people living in the rural areas to the district center. Another feature of the first factories of the Republic is that they also had served as schools. In other words, while these factories are making industrial production, they will also enable Turkish engineers and craftsmen to be trained, thus creating a qualified workforce and capital for the domestic industry. For this reason, many European experts and workers with different expertise and coming from different countries worked in the factory during the establishment years of the factory. The activities carried out by the company in Ayancık were not only limited to the industrial area. The founders of the factory, foreign workers and experts, their families and their guests had presented examples of many different tourism activities that might be called perhaps the first in our country. They had gone to the sea in Ayancık town center, done sports with sailing and canoeing, had organized horse rides, picnics, country entertainments and camps in the forest. In this study, the activities of Zingal Company employees in Ayancık, Turkey in the 1930s, have been tried to be discussed from today's tourism perspective.

Keywords: Tourism, Zingal, Ayancık, Turkey.

Giriş

Şehirlerin kuruluş ve gelişme süreçleri birbirinden farklıdır. Bazı yerleşmeler kırsal yapıdan kentsel yapıya çok yavaş bir geçiş yaparken, bazıları bu değişimi çok hızlı yaşayabilmektedir. Herhangi bir yere yeni bir sanayi tesisinin kurulması, oradaki bir madenin işletmeye açılması, yakın çevreden bir yol güzergahının geçirilmesi vb. etkenler bu gelişim ve değişimi çok hızlı bir hale getirebilmektedir. Ayancık, Cumhuriyetin ilk yıllarında ilçe merkezine kurulan kereste fabrikası ile o dönem için dünyada eşine az rastlanır bir gelişme süreci yaşamıştır. 1929 yılında Belçika sermayeli bir şirket olarak kurulan Zingal Orman İşletmesi ve Kereste Fabrikası, 300 haneli küçük bir kasaba olan Ayancık'ta başta ekonomik refahın artışı olmak üzere, sosyal ve kültürel hayat üzerine önemli etkiler meydana getirmiştir. Fabrikada çalıştırılmak üzere yurtdışından ve yurtdışından mühendis, uzman ve işçiler getirilmiş, bu insanlarla yerli halk fabrikada beraber çalışmış, çocuklar okullarda birlikte eğitim görmüş, böylece önemli bir kültür alışverişi yaşanmıştır. Ayancık, kısa sürede sineması ve birçok farklı branşta faaliyete imkân veren spor alanları olan, tiyatrolar oynanan, balolar düzenlenen, insanların moda uygun olarak giyinmeye başladığı modern bir kasaba haline gelmiştir. Fabrikada üretilen elektriğin bir kısmının ilçe merkezine verilmesiyle Ayancık Türkiye'de en erken elektrikle tanışan yerleşmelerden biri olmuştur (Kaya, 2011). Fabrikanın yarattığı istihdam imkanları sayesinde Türkiye'nin farklı yerlerinden önemli miktarda bir nüfusu kendine çeken Ayancık, sosyal ve kültürel yapısı, hareketli ticareti ile tam bir sanayi kasabası haline gelmiştir. Bu çalışmada Ayancık'ta meydana gelen bu değişim ve gelişimin yanında, bu yörede turizm adına ilk hareketler olarak kabul edilebilecek olan etkinlikler ele alınmıştır.

Ayancık'ta İlk Turizm Hareketleri

Ayancık'ta bahsi geçen değişimi yaratan tesisler ülkemizdeki ilk yabancı sermaye girişimlerindenidir. Zingal, dönemin şartlarında yerli ve yabancılardan oluşan çok ortaklı bir fabrika olarak kurulsa da fabrikada esas pay kurucu ve işletmeci olan Belçikalı Philippart ailesine aittir. Gerek Philippart ailesi gerekse fabrikanın kuruluş dönemlerinden itibaren işletmede görev alan uzman ve işçiler aileleri ile birlikte Avrupa'da edindikleri kültürün etkisiyle deniz ve doğa turizmine örnek oluşturacak faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu faaliyetlerin bir kısmı ilçe merkezinde gerçekleştirilirken işletmenin kurduğu ulaşım sistemi sayesinde kırsal alanlara ulaşımın kolay olması bu alanları da faaliyetlerin içine sokmuştur (Foto 1-2).

Foto 1-2. Fabrika Tarafından Kurulan Demiryolu Sistemi Sayesinde Kırsal Alanlara Geziler Düzenleyen Fabrika Çalışanları (Zeynel Zeki ÖZCANOĐLU Arřivi – solda).

Ulaşım sistemi sayesinde kolayca ilçe merkezinden iç kesimlere ulaşma imkânı bulan fabrika çalışanları kır piknikleri, atlı geziler, kır baloları gibi bugünün kırsal turizm faaliyetlerine örnek gösterilebilecek faaliyetlerde bulunmuşlardır (Foto 3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13).

Foto 3-4-5-6. Fabrika Çalışanlarının ve Misafirlerinin Orman Sahasını Ziyaretleri ve Bu Alanlarda Düzenlenen Eđlenceler.

Foto 7-8-9. Ayancık çevresi'nde yer alan dere ve vadiler hem gezi hem de serinleme amaçlı kullanılmıştır.

Foto 10-11. Ulaşım Faaliyetlerinin Sürekli Olması Ayancıklılara Her Mevsimde Doğal Alanlardan Yararlanma İmkânı Vermiştir.

Foto 12-13. Orman Sahasında Kamp Ve Atlı Gezinti Etkinlikleri.

İlçede meydana gelen sosyal değişim sayesinde insanlar sanat ve sporla ilgilenmeye başlamış. Bu etkinliklerde görev alanlar uzmanlaştıkça farklı kentlere müsabaka yapmak üzere seyahatler gerçekleştirmişlerdir. Onların da karşılık vermesiyle ilçeler arası spor etkinlikleri için yolculuklar gerçekleştirilmiştir (Foto 14-15).

İnebolu sporcuları Ayancıkta

Ayancık (Hususi) — Valimizin himmetile kaza ve nahiyelerde açılan spor kulüpleri sık sık seyahatler tertib ederek komşularile spor temasları yapmak - tadırlar. Bu cümleden olarak İnebolu futbol takımı 150 kişilik bir seyirci kafilesile buraya geldi. Ayancık Sporla İneboluluların yaptıkları maç 2-2 beraberlikle neticelendi. Misafirler yurdlarına dönmeyen Zingal kereste fabrikasını da gezdiler ve çok iyi intibalar edindiler.

Foto 14-15. Karşılıklı müsabakalar için Ayancıklı sporcular çevre yerleşmelere oradaki sporcular ve sporseverler de Ayancık'a seyahatler düzenlemiştir (Saliha AVCI-solda) (Cumhuriyet Gazetesi, 1937-sağda).

Ayancık, orman sanayii alanında yaşadığı gelişimle Türkiye ormancılığının merkezi haline gelmiştir. Bu sanayi merkezini ve yerleşme üzerindeki etkilerini görmek ve faaliyetlerini incelemek üzere bürokratlar, ülkeyi yönetenler, gazeteciler, öğrenciler vb. Birçok kesimden insanlar ilçeyi ziyaret etmişlerdir (Foto 16-17-18-19-20).

Foto 16. Orman Fakültesi Öğrencilerinin Ayancık Seyahati İle İlgili Gazete Haberi (Cumhuriyet, 1937).

Foto 17. Başbakan İsmet İnönü'nün Ayancık Seyahati İle İlgili Gazete Haberi (Cumhuriyet, 1934).

...Uzun kış gecelerinde fasılasız suvariler, tedaasanlar tertip ediyorlarmış. Zingal kulüpte âza hem ucuz ve hem de temiz yemek yiyorlar. Bu mevsimde mükemmel bir plaj da vücuda getirilmiştir. Akşam işlerinden dönenler, kadın, erkek yüzlerce kişi derhal plaja koşmaktadırlar. Yazın orman içlerinde en güzel ve en kibar kır baloları tertip olunarak Anadolu'nun küçük bir kasabasında bir Avrupa hayatı sürüyorlar... Ayancık'ta bir gazeteci için yazılmağa değer çok enteresan mevzular var.

Foto 18. Ayancık'ta Sanayinin Kuruluşuna Bağlı Olarak Gelişen Sosyal Hayatın Basına Yansıması (Vakit, 1930).

Foto 19-20. Ayancık İle İlgili Yayınlanan Gezi Yazıları (Vakit, 1930- üst sağda) (Akşam, 1930 – solda) (Vakit, 1931 – sağda).

Foto 21-22-23. Fabrikanın Sahipleri ve Çalışanları Aileleri İle Birlikte Ayancık Sahilinde Kurdukları Tesis ve Plajda Denize Girip Güneşlenirken.

Sonuç

1930'lu yıllarda birçok Anadolu şehrinin daha karayolu bile yokken Anadolu'nun kuzeyinde yer alan Ayancık kasabası farklı bir hayat yaşamıştır. Zingal şirketi sayesinde ilçe merkezi Ayancık denizyoluyla iç ve dış dünya ile bağlantı kurmuş, kırsal alanda vadi içlerine döşenen demiryolu ağı sayesinde ard bölgesiyle ulaşım sorununu çözmüş, elektrikle aydınlanan, spor ve sanatla yoğrulan bir merkez haline gelmiştir. Bütün bu gelişmeler Ayancık'ı yerli ve yabancıların gözünde önemli kılmış, gelen ziyaretçiler sayesinde Ayancık, (kırsal anlamda) belki de ülkemizdeki ilk turizm hareketlerinin örneklerini sergilemiştir. 1930'larda insanların sahilde güneşlenip denize girdiği, kano ve yelkenlerle spor yaptığı, kırsalda piknikler ve balolar düzenlediği, orman içinde kamp kurup atlı yürüyüşler yaptığı, ilçeler arası spor müsabakalarının yapıldığı Ayancık, ülkemizin ilk sanayi kasabalarından biri olmasının yanında Karadeniz Bölgesi'nin ilk turizm faaliyetlerine de ev sahipliği yapmış yerleşmelerinden biridir demek çok yanlış olmayacaktır.

Kaynakça

- Akşam Gazetesi. (1930). Şark Vilayetlerinde Akşam. 30 Temmuz tarihli gazete.
Cumhuriyet Gazetesi. (1934) Başvekilimiz Sinop'ta. 17 Ağustos tarihli gazete.
Cumhuriyet Gazetesi. (1937). Orman Mektebi Talebesinin Seyahati. 3 Mayıs tarihli gazete.
Cumhuriyet Gazetesi. (1937). İnebolu Sporcuları Ayancık'ta. 28 Ağustos tarihli gazete.
Kaya, M. (2011). Türkiye'nin ilk sanayi kasabalarından biri: Ayancık, Sinop. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun
Vakit Gazetesi. (1930). Orta Anadolu'da Seyahat Mektupları – 3, 8 Ağustos tarihli gazete.
Vakit Gazetesi. (1931). Seyahat Mektupları. 30 Ağustos tarihli gazete.

Sinop

Kültür ve Turizm Sempozyumu

21-24 Ekim 2021 - Sinop

PROGRAM KİTAPÇIĞI

21-24 Ekim 2021 / SİNOP

sktsemp.sinop.edu.tr

3. GÜN - I. OTURUM (11:00-12:00)

Ayancık Meslek Yüksekokulu
Konferans Salonu

Moderatör: **Dr. Öğr. Üyesi İsmail GÜÇLÜ**

Sinop'un Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı
Asuman Yılmaz

Öğr. Gör. Tuba AYHAN, Arş. Gör. Cemil TOPRAK

Türkeli İlçesi'nin Ekoturizm Potansiyeli

Öğr. Gör. Sevgi ÇAĞALTAY KAYAOĞLU,

Öğr. Gör. Tolga Acar YEŞİL, Dr. Öğr. Üyesi İsmail GÜÇLÜ

Ayancık için Kent Markası Çalışmalarında
Önerilebilir Bir Model Olarak "Kent Tarihi
Araştırmaları Merkezi"

Öğr. Gör. Bora İYİAT, Öğr. Gör. Şemseddin ULUÇAM

Algılanan Destinasyon İmajı Faktörlerinin Best-
Worst Yöntemine Göre Değerlendirilmesi: Ayancık
İlçesi Örneği

Öğr. Gör. Dr. Türkan Müge ÖZBEKLER

Ayancık Meslek Yüksekokulu
Toplantı Salonu

Moderatör: **Dr. Öğr. Üyesi Alpay TIRIL**

Ayancık İlçesi Turizm Sorunları ve Çözüm
Önerileri: Nitel Bir Araştırma

Öğr. Gör. Dr. Benan KURT YILMAZ

Tohumdan Düzene Ayancık Dokumasında Ketenin
Yolculuğu

Öğr. Gör. Tuba AYHAN, Arş. Gör. Cemil TOPRAK

1930'lu Yıllarda Ayancık'ta Turizm

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ,

Dr. Öğr. Üyesi Mutlu KAYA

Tarihsel Süreçte Ayancık Keteni Dokuma Kumaş
Üretimi ve Yeni Üretim ve Kullanım Alanlarının
İncelenmesi

**Dr. Öğr. Üyesi Duygu ŞENOL, Öğr. Gör. Recep
AYKAN, Asuman YILMAZ, Ali ARSLAN, Hanife
BAŞAR ÖZCAN**

23 EKİM 2021 / CUMARTESİ - AYANCIK / SİNOP